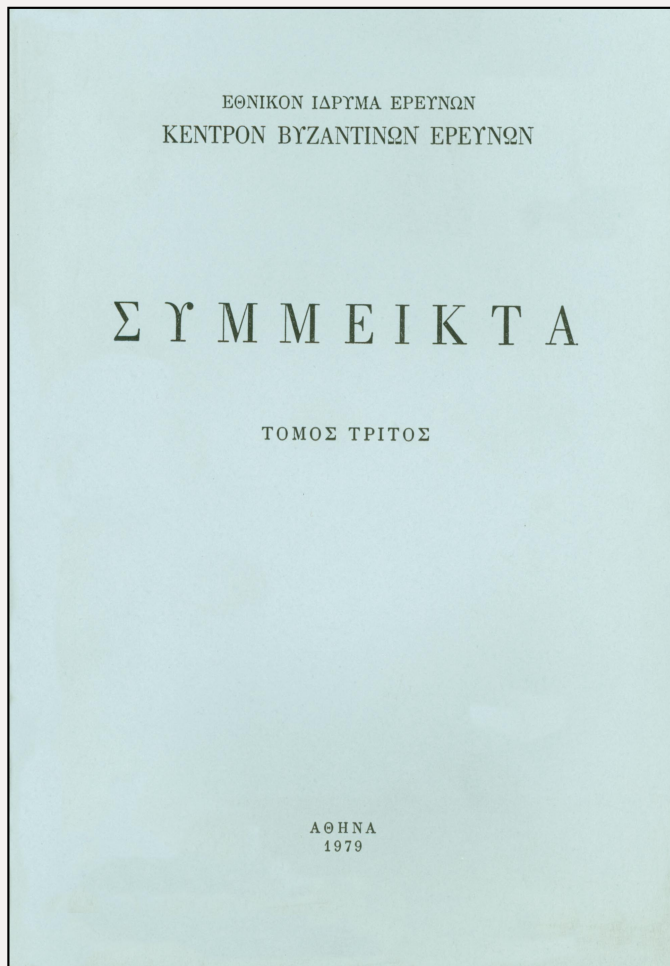

Βυζαντινά Σύμμεικτα

Τομ. 3, 1979

Παλαιογραφικά Ὑδρας

ΧΡΥΣΟΧΟΪΔΗΣ Κρίτων
[10.12681/byzsym.665](https://doi.org/10.12681/byzsym.665)

Copyright © 1979

To cite this article:

ΧΡΥΣΟΧΟΪΔΗΣ (1979). Παλαιογραφικά Ὑδρας. Βυζαντινά Σύμμεικτα, 3, 179-195.

ΠΑΛΑΙΟΓΡΑΦΙΚΑ ΥΔΡΑΣ*

Τὸ 1959 καὶ 1960 ὁ Α. Πολίτης ἐντόπισε καὶ κατέγραψε δύο συλλογές χειρογράφων στὴν Ὑδρα. Ἡ πρώτη, γιὰ τὴν ὑπαρξὴ τῆς ὁποίας δὲν ὑπῆρχε παλιότερη μνεία, ἀποτελεῖται ἀπὸ 40 χειρόγραφα τῆς μονῆς Προφῆτου Ἡλίου¹. Ἡ δεύτερη ἀπαρτίζεται ἀπὸ 7 χειρόγραφα τοῦ ναοῦ τῆς Παναγίας («Μοναστήρι») στὴν πόλιν τῆς Ὑδρας². Ἀπὸ αὐτά, μόνον ἓνα, ποὺ περιέχει ὑπόμνημα τοῦ Θεοφυλάκτου Βουλγαρίας, εἶχε περιγραφεῖ παλιότερα³. Συνοπτικὴ ἀναγραφὴ τῶν δύο συλλογῶν δημοσίευσε πρόσφατα ὁ ἴδιος⁴.

Στὴ διάρκεια ἐπισκέψεώς μου στὴν Ὑδρα, ποὺ πραγματοποιήθηκε στὰ πλαίσια τῶν ἀποστολῶν τοῦ Κέντρου Βυζαντινῶν Ἑρευνῶν τοῦ Ε.Ι.Ε. τὸν Αὐγούστο τοῦ 1975, ἐντοπίστηκαν 24 ἀκόμη χειρόγραφα στὴ μονὴ Προφῆτου Ἡλίου, στὴ μονὴ Ἀγίας Τριάδος, στὸ μετόχι τῆς Μεγίστης Λαύρας τοῦ Ἀγίου Ὁρους καὶ στὸ Ἀρχεῖο τῆς Κοινότητος Ὑδρας.

Ἀπὸ τὴ μονὴ Προφῆτου Ἡλίου προέρχονται 18 ἀπὸ τὰ χειρόγραφα, τὰ ὁποῖα ἐντοπίστηκαν μετὰ ἀπὸ εἰδικὴ ἔρευνα στὸ καθολικὸ, τὰ κελιά καὶ τὴ

*Τὸν σεβασμιώτατο μητροπολίτη Ὑδρας κ. Ἱερόθεο καὶ τὸν ἡγούμενο τῆς μονῆς Προφῆτου Ἡλίου π. Εὐθύμιο εὐχαριστῶ θερμὰ γιὰ τὴ φιλοξενία καὶ τὴ βοήθειά τους.

1. Γιὰ τὴ μονὴ Προφῆτου Ἡλίου, ποὺ συστήθηκε στὰ 1813 στὴ θέση προϋπάρχοντος ναυδρίου ἀπὸ ὁμάδα κολλυβάδων ποὺ κατέφυγε στὴν Ὑδρα μετὰ τὴ λήξιν τῆς γνωστῆς «ἐριδος τῶν κολλυβάδων» στὸ Ἅγιον Ὄρος, βλ. Ν. Γ. Χαλινόρη, *Ἡ μονὴ τοῦ Προφῆτου Ἡλίου*, Πειραιᾶς 1928, καὶ Ἀ. Λιγνίου, *Ἱστορία τῆς Νήσου Ὑδρας*, τόμ. 1, Ἀθήνα 1946, σελ. 192 - 195. Γιὰ τὴν ἔριδα, γενικά, τῶν κολλυβάδων στὸ Ἅγιον Ὄρος καὶ τὴ διασπορὰ τῶν κολλυβάδων στὰ νησιά τοῦ Αἰγαίου βλ. τὸ κλασικὸ ἄρθρο τοῦ L. Petit, *La grande controverse des colybes*, *Echos d'Orient* 2 (1898 - 1899), σελ. 321 - 331. Χ. Σ. Τζώγας, *Ἡ περὶ μνημοσύνων ἔρις ἐν Ἀγίῳ Ὄρει κατὰ τὸν ΙΗ' αἰῶνα*, Θεσσαλονίκη 1969 (ιδιαίτερα σελ. 133 - 138), ὅπου ἡ λοιπὴ βιβλιογραφία, καὶ Κ. Παπολίδη, *Τὸ κίνημα τῶν κολλυβάδων*, Ἀθήνα 1971, σελ. 84 - 91.

2. Γιὰ τὸ ναὸ τῆς Παναγίας ποὺ λειτουργοῦσε παλιότερα ὡς μονὴ βλ. Λιγνίου, ὁ.π., σελ. 183 - 190.

3. Χ. Ι. Παπαϊωάννου, *Ἐν χειρόγραφον τοῦ ὑπομνήματος τοῦ ἀρχιεπισκόπου Βουλγαρίας Θεοφυλάκτου εἰς τὰ 4 Εὐαγγέλια*, Θεολογία 3 (1925), σελ. 243 - 255. Ὁ ἴδιος δίνει τὴν ἀόριστη πληροφορία γιὰ τὴν ὑπαρξὴ συλλογῆς δέκα περίπου χειρογράφων. Πρβλ. καὶ M. Richard, *Répertoire des Bibliothèques et des Catalogues de manuscrits grecs*², Παρίσι 1958, σελ. 107, ἀρ. 400.

4. Α. Πολίτη, *Συνοπτικὴ ἀναγραφὴ χειρογράφων ἐλληνικῶν συλλογῶν*, Θεσσαλονίκη 1976, σελ. 84 - 89.

βιβλιοθήκη τῶν ἐντύπων βιβλίων τῆς μονῆς. Ἔτσι, τὰ χειρόγραφα, μαζί με τὰ 40 ποὺ κατέγραψε ὁ Πολίτης, ἀνέρχονται συνολικὰ σὲ 58. Ἡ περιγραφή τῶν νέων χειρογράφων, ποὺ ἀκολουθεῖ, ἔχει δική της ἀρίθμηση, με παράλληλη ἀναγραφή – σὲ παρένθεση – τῆς συνέχειας τῆς ἀριθμώσεως Πολίτη. Ἡ συλλογή ἀφοῦ μικροφωτογραφήθηκε, ταξινομήθηκε καὶ τοποθετήθηκε σὲ ἰδιαίτερο τμήμα τῆς βιβλιοθήκης τῆς μονῆς¹.

Στὴ μονὴ Ἀγίας Τριάδος, ποὺ ἐγκαταλείφθηκε μετὰ τὰ μέσα τοῦ 19ου αἰ. καὶ ἀνασυστήθηκε πρόσφατα², καταγράφηκαν δύο μουσικὰ χειρόγραφα. Πληροφορίες γιὰ τὴν ὑπαρξὴ ἄλλων χειρογράφων στὸ παρελθὸν δὲν ὑπάρχουν. Ἐξ-ἀλλου, ἔρευνα στὴ μητρόπολη Ὑδρας γιὰ τὴν ἀνεύρεση χειρογράφων τῆς μονῆς, ποὺ τυχὸν μεταφέρθηκαν παλιότερα ἐκεῖ, δὲν εἶχε ἀποτελέσματα.

Τρία χειρόγραφα βρέθηκαν καὶ καταγράφηκαν στὸ ναὸ τοῦ Ἀγίου Ἀθανασίου τοῦ Ἀθωνίτη, μετόχι τῆς Μεγίστης Λαύρας τοῦ Ἀγίου Ὁρους στὴν πόλη τῆς Ὑδρας³.

Τέλος, περιγράφεται ἐδῶ ἓνα χειρόγραφο ποὺ ἐπισημάνθηκε στὸ Ἀρχεῖο τῆς Κοινότητος Ὑδρας, σὲ κιβώτιο ἀνάμεσα σὲ ἄλλους κώδικες.

ΜΟΝΗ ΠΡΟΦΗΤΟΥ ΗΛΙΟΥ

1(41) Χαρτ. 23,5 × 17,5 φφ. Β + 53

18ος αἰ.

Ἀκολουθίες διαφόρων ἁγίων.

1. (φ. 1) Ἀκολουθία τῶν ἁγίων Βαρσανουφίου, Ἰωάννου, Σερίδου, Δωροθέου καὶ Δοσιθέου. (Περιέχει δύο κανόνες: α) τῶν Βαρσανουφίου, Ἰωάννου καὶ Σερίδου. Ὡδὴ α', ἤχος πλ. β', Ὡς ἐν ἡπείρῳ πεζεύσας. Ἀρχ. Ταῖς ὑπερφώτοις τοῦ πνεύματος ἀστραπαῖς β) τῶν Δωροθέου καὶ Δοσιθέου. Ὡδὴ α', ἤχος πλ. δ', Ἀρματηλάτην Φαραώ. Ἀρχ. Τῆς οὐρανίου πατριᾶς τῷ ἐρωτι κατασχεθεῖς).

2. (φ. 22) Ἀκολουθία τοῦ ἁγίου Ἱεροθέου ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν (MR, 5, 330 - 335).

3. (φ. 38) Ἐκλογή ἐκ τοῦ ἐγκωμίου τοῦ σοφωτάτου ἀνδρὸς Εὐθυμίου Ζιγαβηνοῦ τοῦ εἰς τὸν ἐν ἁγίοις πατέρα ἡμῶν, ἱεραπόστολον καὶ ἱεράρχην Ἀθηνῶν μέγαν Ἱερόθεον. Ἀρχ. Τὸν Ἱερόθεον θέλω ἐγκωμιάσει τὸν ἱερὸν τοῦ Θεοῦ ἀνθρῶπον (Ἀκολουθία τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Ἱεροθέου ἐπισκόπου

1. Ἡ μικροφωτογράφηση τοῦ συνόλου τῶν χειρογράφων, καθὼς καὶ ἐκείνων τοῦ ναοῦ τῆς Παναγίας ἐγίνε τὸ 1976 ἀπὸ τὸ Ἱστορικὸ καὶ Παλαιογραφικὸ Ἀρχεῖο τοῦ Μορφωτικοῦ Ἰδρύματος τῆς Ἑθνικῆς Τραπεζῆς τῆς Ἑλλάδος.

2. Γιὰ τὴ μονὴ βλ. Λιγνοῦ, ὁ.π., σελ. 190 - 191.

3. Γιὰ τὸ μετόχι τῆς Μεγ. Λαύρας βλ. Λιγνοῦ, ὁ.π., σελ. 196 - 198.

Ἀθηνῶν. . . , παρὰ. . . Χατζῆ Στεφάνου Κ. Σκαθάρου, Ἀθήνα 1878, ΒΑΓ, σελ. 104. Πρβλ. καὶ BHG³ 751).

4. (φ. 45). Τροπάρια εἰς τὴν λιτὴν καὶ κανὼν ἕτερος τοῦ ἁγίου Ἱεροθέου (Ὁ κανὼνας ἔχει ἀκροστιχίδα: Ἱεροθέω ἅσμα σὸν πόθω δεύτερον μέλπω. Ἦχος πλ. β', Ως ἐν ἡπείρῳ. Ἀρχ. Ἱμειρομένῳ προσάδειν σοι).

Τὸ χφ. ἀποτελεῖται ἀπὸ ἑνα τριάδιον καὶ 6 τετράδια χωρὶς ἀρίθμηση. Διακρίνονται δύο γραφεῖς: στὰ φφ. 1 - 45 ὁ πρῶτος καὶ στὰ φφ. 46 - 49 ὁ δεύτερος. Ἡ γραφή καὶ τῶν δύο εἶναι μετρίου μεγέθους, ἀγροῖκος, γρήγορη, ἀλλὰ εὐανάγνωστη. Χρήση ἐρυθρογραφίας στὰ ἀρχικά καὶ τοὺς τίτλους. Ἡ μελάνη μαύρη, ἐξίτηλη. Ἡ βιβλιοδεσία ἔχει χαλαρωθεῖ καὶ τὰ φύλλα ἔχουν ρυπανθεῖ ἀπὸ τὴ συχνὴ χρήσιν. Ἡ στάχωση εἶναι ἀπὸ καφέ δέμας σὲ χαρτόνι βιβλιοδεσίας, χωρὶς ἐντυπα κοσμήματα.

2(42) Χαρτ. 14,5 × 10 φφ Β + 165

17ος αἰ.

Νομοκάνων «πάνυ ὠφέλιμον καὶ πλουσιώτατον», σὲ 225 κεφάλαια.

(φ. 1 - 15^v) Πίναξ ἀκριβῆς τῆς παρούσης πικτύδος (περιέχει τοὺς τίτλους 228 κεφαλαίων).

(φ. 16 - 33^v) Ὁ τίτλος: Νομοκάνωνον πάνυ πλουσιώτατον καὶ νοουθεσία εἰς πνευματικὸν καὶ ἀσφάλεια. Ἀκολουθεῖ τὸ προοίμιον. Ἀρχ. Ὁ δεχόμενος τοὺς λογισμοὺς τῶν ἀνθρώπων.

(φ. 33^v) Κανόνες συνοδικοὶ καὶ ἀποστολικοὶ τοῦ Μεγάλου Βασιλείου καὶ ἐτέρων πολλῶν ἁγίων κατὰ τάξιν, νεωστὶ συνταχθέντες διὰ τὸ ἀσύγχυστον. Ἔπονται τὰ κεφάλαια. Κεφ. α' Περὶ πνευματικοῦ καὶ περὶ τοῦ μὴ λῦειν ἐτέρου πνευματικοῦ κρίσιν. Ἀρχ. Πνευματικοὶ λέγονται οἱ κύριοι. (φ. 158) κεφ. σκδ' Τοῦ ἁγίου Ἀθανασίου πατριάρχου Ἀντιοχείας κοινῇ γλώττῃ, περὶ γονορροίας καὶ ὑγρότητος ἀνθρώπου. (φ. 161^v) [κεφ. σκε'] Εὐχὴ μεγάλη ἣν λέγει ὁ ἀρχιερεὺς ἡ πνευματικὸς ἐπὶ τὸν μέλλοντα μεταλαβεῖν (G o a r, *Eὐχολόγιον*, 536 - 537). Παραλείπονται τὰ κεφάλαια σκστ' ἕως σκῆ' [γὰρ τὸν νομοκάνονα τοῦ τύπου: «πάνυ ὠφέλιμον καὶ πλουσιώτατον» βλ. Σπ. Ν. Τρ ω ῖ ἄ ν ο υ, *Νομοκάνων «πάνυ ὠφέλιμον καὶ πλουσιώτατον»*, Ἀθήνα 1969, ἀνάτ. ἀπὸ τὸ Ἀρχ. Ἐκκλ. καὶ Κανον. Δικαίου, τόμ. ΚΓ' (1968) καὶ ΚΔ' (1969)].

Τὸ χφ. ἀποτελεῖται ἀπὸ 21 τετράδια (τὸ 15ο εἶναι ἐπτάδιον καὶ τὸ 21ο ἐξάδιον), ἀριθμημένα ἀπὸ τὸν γραφέα στὸ πάνω ἀριστερὰ verso κάθε τετραδίου. Ἡ γραφή εἶναι μετρίου μεγέθους, ταχεία, γωνιώδης καὶ δεξιοκλινής. Χρήση ἐρυθρογραφίας γίνεται στὰ ἐπίτιτλα, τὰ ἀρχικά καὶ τοὺς τίτλους τῶν κεφαλαίων. Ἡ μελάνη καστανόχρωμη, ἐξίτηλη. Τὸ χφ. εἶναι σταχωμένο μὲ μεμβράνινον φύλλον κώδικα (γραφὴ πιθανότατα 14ου αἰ., πολὺ ἐξίτηλη), πάνυ σὲ χαρτόνι βιβλιοδεσίας.

Κτητορικὰ σημειώματα: α) (φ. Β) Καὶ τόδε τῆς ἐν Ὑδρᾷ μονῆς τοῦ Προφ(ή)του Ἡλιοῦ β) (φ. 15^v) Ἐκ τῶν τοῦ μεγάλου ἀρχidiaκόνου Νικηφόρου.

3(43) Χαρτ. 22,5 × 16 σελ. κδ' + 709

18ος αϊ.

Διονυσίου τοῦ ἐκ Σιατίστης, Βιβλίον καλούμενον Ἰχνος Χριστοῦ.

(σ. α') Ὁ τίτλος τοῦ βιβλίου: Βιβλίον καλούμενον Ἰχνος Χριστοῦ, ἥτοι ὁμιλία πνευματικά, ἠθικά καὶ ψυχωφελεῖς, συντεθεῖσαι παρὰ Διονυσίου ἱερομονάχου καὶ πνευματικοῦ πατρὸς ἐκ Σιατίστης, ἀσκοῦντος κατὰ τὸ ἀγιώ-
 νυμον ὅρος τοῦ Ἀθωνος ἐν τῇ ἱερᾷ σκῆτι τοῦ ἁγίου Δημητρίου, τῇ κειμένῃ
 κατὰ τὴν μεγίστην λαύραν τοῦ Βατοπεδίου, νῦν πρῶτον τύποις ἐκδοθεῖσαι παρὰ
 τοῦ. . . καὶ μετ' ἐπιμελείας διορθωθείσαι εἰς κοινὴν τῶν ὀρθοδόξων ὠφέλειαν.

1. (σ. γ') Πρόλογος τοῦ συγγραφέα. Ἀρχ. Ὁ Θεὸς ἡμῶν ἐν τῷ σὺρανῳ
 καὶ ἐν τῇ γῇ πάντα ὅσα ἠθέλησεν ἐποίησεν.

2. (σ. ζ') Στίχοι διάφοροι τοῦ συγγραφέα. Ἀρχ. Βιβλίον τὸ καλούμενον
 Χριστοῦ τὸ θεῖον Ἰχνος.

3. (σ. θ') Ἐπιστολὴ τοῦ συγγραφέα πρὸς τὸν ἀρχιεπίσκοπο Μύρων τῆς
 Λυκίας Ἰωάννη. Ἀρχ. Ὅταν ὁ πολυεύσπλαχνος καὶ φιλόανθρωπος δεσπότης.
 Ἀκολουθοῦν: (σ. ια') Ὁ ταπεινὸς ἀρχιεπίσκοπος Μύρων τῆς Λυκίας Ἰωάννης
 τοῖς ἐντευζομένοις. Ἀρχ. Τὸ παρὸν βιβλίον μετὰ σκέψεως θεωρήσας, εὗρον
 αὐτὸ συνᾶδον, (σ. ιδ') τοῦ ἰδίου ἐπιστολὴ πρώτη πρὸς τὸ συγγραφέα, (σ. ιστ')
 τοῦ ἰδίου ἐπιστολὴ δευτέρα πρὸς τὸ συγγραφέα, (σ. ιστ') Κυπριανοῦ ἱεροδι-
 κόνου, διδασκάλου τῆς Σχολῆς τοῦ Ἁγίου Ὄρους, ἐπιστολὴ πρὸς τὸ συγγρα-
 φέα, (σ. ιη') Νικοδήμου τοῦ Ἀγιορείτου, ἐπιστολὴ πρὸς τὸν συγγραφέα.
 Ἀρχ. Ἀνέγγων τὰς ἱερὰς καὶ ἠθικὰς ὁμιλίας σου, (φ. κδ') Προκοπίου, οἰκου-
 μενικοῦ πατριάρχου, ἐπιστολὴ πρὸς τὸν ἴδιο.

4. Ἐπονται 42 ὁμιλίαι. (σ. 1) Ὁμιλία α'. Περὶ φιλαυτίας καὶ ἀπόκρισις
 εἰς τοὺς πατέρας τῆς σκῆτεως. Ἀρχ. Τί ἡξεύρω νὰ εἶπω ἐγὼ ὁ ἐσκοτισμένος
 ἁμαρτωλός. (σ. 462) Ὁμιλία ββ'. Εἰς τὸ «ὁ Θεὸς τίς ὁμοιωθήσεται σοι;»
 καὶ εἰς τὸ «ὅτι ἐπισκέπτη αὐτόν». Ἀρχ. Κατανοῶντας ὁ προφήτης καὶ πνευ-
 ματοφόρος Δαβίδ.

5. (σ. 476) Διονυσίου τοῦ ἐκ Σιατίστης, Ἐπιστολὴ πρὸς τινὰ εὐλαβέστατον
 μοναχὸν Δωρόθεον. Ἀρχ. Ἀνάρμοστον εἶναι ὅταν εὐρίσκεται τινὰς πάντοτε
 ἔμπροσθεν τῆς πηγῆς.

6. (σ. 486) Τοῦ ἰδίου, Ἐπιστολὴ πρὸς τινὰ ἀσθενοῦντα ἀδελφὸν τοῦνομα
 Διονύσιον. Ἀρχ. Ἀδύνατον νὰ μὴν φθαρῇ καὶ νὰ ξηρανθῇ κάθε φυτὸν.

7. (σ. 496) Λόγος εἰς τὸν Εὐαγγελισμὸν τῆς Θεοτόκου. Ἀρχ. Ὁ ἀνεκδέης
 Θεὸς καὶ τῶν ἀγαθῶν ἀπάντων κύριος.

8. (σ. 513) Ἐγκώμιον εἰς τὸν βαπτιστὴν τοῦ Σωτῆρος, Ἰωάννην τὸν Πρό-
 δρομον. Ἀρχ. Ὅταν ὁ Κύριος ὤρισεν εἰς τοὺς ἀποστόλους.

9. (σ. 527) Ἐγκώμιον εἰς τὸν θεῖον ἀπόστολον καὶ ἡγαπημένον Ἰωάννην
 τὸν Θεολόγον καὶ εὐαγγελιστὴν. Ἀρχ. Ἀπὸ μὲν τὸ στερέωμα, τὸν φαινόμενον
 λέγω σὺρανόν.

10. (σ. 541) Ἐγκώμιον εἰς τὸν θεῖον καὶ ἱερὸν τοῦ Κυρίου ἀπόστολον Θωμά. Ἀρχ. *Πρὸ χρόνους πολλοὺς ἐπροφήτευσεν ὁ μακάριος προφήτης Λαβίδ.*

11. (σ. 557) Ἐγκώμιον εἰς τὸν ἑνδοξὸν προφήτην Ἠλίαν. Ἀρχ. *Θαῦμα φορικτὸν καὶ μεγάλη ἐκπληξις ἦθελεν ἀκολουθήσει.*

12. (σ. 572) Ἐγκώμιον εἰς τὸν ἅγιον μεγαλομάρτυρα καὶ μυροβλήτην Δημήτριον. Ἀρχ. *Ἐὰν εἰς τοῦ κόσμου τὰ πέρατα, ἀδελφοὶ ἐν Χριστῷ.*

13. (σ. 588). Ἐγκώμιον εἰς τὸν ἅγιον μεγαλομάρτυρα καὶ τροπαιοφόρον Γεώργιον. Ἀρχ. *Πόση ἄραγε χαρὰ καὶ ἀγαλλίασις εἰς τὴν Ἱερουσαλὴμ ἔγινεν.*

14. (σ. 599) Ἐγκώμιον εἰς τὴν ἁγίαν μεγαλομάρτυρα τοῦ Χριστοῦ Μαρίναν. Ἀρχ. *Ποῖος ἤθελε δυνηθῇ νὰ τιμῇσιν λίθον πολύτιμον.*

15. (σ. 614) Ἐγκώμιον εἰς τὴν ὁσίαν Μαρίαν τὴν Αἰγυπτίαν καὶ περὶ ἐγκρατείας. Ἀρχ. *Δὲν εἶναι θαυμαστὸν καὶ παράδοξον, ὅταν ἓνας ὁδοιπόρος.*

16. (σ. 624) Πίνακας περιεχομένων τοῦ βιβλίου.

17. (σ. 632) Ἐγκώμιον τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Βησσαρίωνος ἀρχιεπισκόπου Λαρίσσης τοῦ θαυματουργοῦ. Ἀρχ. *Καλὸν εἶναι νὰ ἀρχίσωμεν ἀπὸ τὸν φωτοδότην καὶ φωτοπάροχον Θεόν.*

18. (σ. 644) Ἐρώτηση τοῦ μητροπολίτη Λακεδαιμονίας Θεοφάνη: *ὅτι ἓνας χριστιανὸς ὁποῦ εἶναι βαπτισμένος... σώζεται ἢ κολάζεται;* [Ἀπάντηση Διονυσίου ἐκ Σιατίστης], Ἀρχ. *Ἔλαβα, δεσπότη μου, τὰ τετράδια μαζί μὲ τὸ εὐχετικὸν καὶ δηλωτικὸν τῆς ραβάσιον.*

19. (σ. 649) [Διονυσίου ἐκ Σιατίστης;] Ἐπιστολὴ πρὸς ἱερομόναχο Λεόντιο. Ἀρχ. *Αἴτιον ὄλων τῶν κακῶν σωματικῶν καὶ πνευματικῶν.*

20. (σ. 660) Δέκα ὁμιλίαι στοὺς μακαρισμοὺς. Ὁμιλία εἰς τὸν ἀ' μακαρισμόν. Ἀρχ. *Ὅταν ὁ πανάγαθος Θεὸς καὶ φιλόανθρωπος.* (σ. 705) Ὁμιλία εἰς τὸ «χαίρετε καὶ ἀγαλλιᾶσθε». Ἀρχ. *Αἱ ἐντολαὶ τοῦ Κυρίου αἱ ὁποῖαι καὶ μακαρισμοὶ ὠνομάσθησαν.*

Διακρίνονται δύο γραφεῖς: ὁ πρῶτος στὶς σελ. α' - κδ' καὶ 1 - 631 (γραφή μετρίου μεγέθους, δεξιοκλινὴς καὶ σελ. 572 - 631 περισσότερο γωνιώδης) καὶ ὁ δεύτερος στὶς σελ. 632 - 709 (γραφή γρήγορη, δεξιοκλινὴς). Ἡ ἀρίθμηση τῶν σελ. α' - κδ' καὶ 1 - 631 ἔγινε ἀπὸ τὸν πρῶτο γραφέα, ἐνῶ τῶν ὑπολοίπων εἶναι μεταγενέστερη. Χρήση ἐρυθρογραφίας στὰ ἀρχικὰ καὶ τοὺς τίτλους. Κατάσταση καλὴ. Ἡ στάχωση εἶναι ἀπὸ καφεῖ δέρμα, ἐπάνω σὲ χαρτόνι βιβλιοδεσίας μὲ ἐντυπο ἐπίχρυσο σταυρὸ στὸ μέσο τῆς ἐμπρόσθιας καὶ ὑπίσθιας ὀψέως.

Κτητορικὸ σημεῖωμα: (σ. α') *Καὶ τόδε Εὐθυμίου ἱερομονάχου Β[υζαντίου].*

Τὸ ἔργο, ὅπως μαρτυρεῖται ἀπὸ τὸν τίτλο, εἶχε ἐτοιμαστεῖ γιὰ ἔκδοση πού πραγματοποιήθηκε ἀπὸ τὸν Κοσμᾶ τὸν ἐκ Καρπάθου τὸ 1928 (βλ. Κ. Χ α ρ α λ α μ π ῖ δ η, ΘΗΕ, τ. 5, σελ. 82 - 83· τὴν ἑντυπὴν ἔκδοση δὲν μπόρεσα νὰ συμβουλευτῶ). Σῶζεται καὶ στοὺς ἀθωνικοὺς κώδικες: Βατοπεδίου 385 (Σ. Εὐ σ τ ρ α τ ι ᾱ δ η - Ἀ ρ κ α δ ῖ ο υ Β α τ ο - π ε δ ι ν ο ῦ, Κατάλογος τῶν ἐν τῇ Ἱερᾷ Μονῇ Βατοπεδίου ἀποκειμένων κωδίκων, Παρίσι 1924, σελ. 73), Σιμωνόπετρας 71 (=1339, Λ ᾱ μ π ρ ο υ, Κατάλογος Ἀγ. Ὁρῶν, τόμ. Α', σελ. 122), Παντελεήμονος 975 (=6302, Λ ᾱ μ π ρ ο υ, Κατάλογος Ἀγ. Ὁ-

ρους, τόμ. Β', σελ. 435) και Σκήτης 'Αγίου Δημητρίου 14 (E. Lamberz - E. K. Λίτσα, *Κατάλογος χειρογράφων της Βατοπεδινής σκήτης 'Αγίου Δημητρίου*, Θεσσαλονίκη 1978, σελ. 47 - 48).

4(44) Χαρτ. 19,2 × 14,4 φφ. 227

ξτ. 1607

Νομοκάνων Μανουήλ Μαλαξοῦ (παράφραση) σὲ 420 κεφάλαια.

(φ. 1) Πίναξ τοῦ παρόντος νομίμου (περιέχονται οἱ τίτλοι 420 κεφαλαίων).

(φ. 18) Κεφ. α' Περὶ κριτοῦ ἤτοι ἀρχιερέως τοῦ εἶναι εἰς πάντας συμπαθής, (φ. 188) κεφ. τνδ' Τάξις πρωτοκαθεδρίας τῶν ὁσιωτάτων πατριαρχῶν, (φ. 189) κεφ. τνστ' Αἱ ἀρχιεπισκοπαί, (φ. 189^v) κεφ. τνζ' Περὶ ποῖοι ἐκ τοῦς μητροπολίτας ἔχουν τὴν σήμερον ἐπισκοπάς, (φ. 190^v) κεφ. τνη' Περὶ τῶν ἀρχιεπισκόπων καὶ ἐπισκόπων ὅπου ἐτιμήθησαν κατὰ διαφόρους καιροὺς καὶ ἐγένοντο μητροπολίται καὶ περὶ ἐπισκόπων ὅπου ἔγιναν ἀρχιεπίσκοποι καὶ ἀπὸ ποῦ τῶν ἀρχιεπισκόπων ἐγένοντο οὗτοι, (φ. 191^v) κεφ. τνθ' Περὶ τῶν μητροπολιτῶν, ποῖοι λέγονται ὑπέρτιμοι καὶ ἔξαρχοι, ποῖοι δὲ ὑπέρτιμοι μόνον· οὗτοι εἶναι ὅπου ἔχουν τὰς ἐξαρχίας, (φ. 218) κεφ. κ' Περὶ ἐλεημοσύνης· Τί ἀγαθὰ λαμβάνει ἐκείνος ὅπου κάμνει αὐτὴν τὴν ἐλεημοσύνην, (φ. 220) Εὐχὴ συγχωρητικὴ λεγομένη ὑπὸ ἀρχιερέως ἢ πνευματικοῦ πατρὸς εἰς τὸν μέλλοντα μεταλαβεῖν (G o a r, *Εὐχολόγιον*, σελ. 536 - 537), (φ. 223) Εὐχὴ ἐτέρα ἐπὶ μετανοοῦντα (G o a r, *Εὐχολόγιον*, σελ. 538).

Τὸ χειρόγραφο ἀποτελεῖται ἀπὸ 28 τετράδια (τὸ 2ο ἔχει 9 φφ. καὶ τὸ 14ο 10 φφ.) χωρὶς ἀρίθμηση. Ἡ γραφὴ εἶναι μετρίου μεγέθους, ὀρθία, γωνιώδης, λειτουργικὴ (ἀπὸ τὸ φ. 104 γίνεται περισσότερο ταχεία). Τὸ ὄνομα τοῦ γραφέα εἶναι Γρηγόριος. Τὰ φφ. 220 - 224 γράφτηκαν ἀπὸ τὸν μητροπολίτη Λεόντιο, πρόεδρο Πρεσβῶν (γραφὴ μεγάλου μεγέθους, στρογγυλή, λειτουργικὴ). Ἡ χρῆσις ἐρυθρογραφίας εἶναι πολὺ συχνὴ στὰ ἀρχικά, στοὺς τίτλους καὶ στὶς ἐνδείξεις τῶν πηγῶν ἀπὸ τίς ὁποῖες καταρτίστηκαν τὰ κεφάλαια. Κατάστασις καλὴ. Ἡ στάχωση πάνω σὲ χαρτόνι βιβλιοδεσίας μὲ χρῆσις δέσματος στὴ ράχη.

Σημειώματα γραφέν: (φ. 219) + Δῶρον τὸ παρὸν τοῦ Θεοῦ συνεργεία / ἔγραψεν ἰδοὺ γρηγόριος ἐν πόσῳ / + Ἐγράφη ἐπὶ ἔτους ζ'οι' ἰνδ(ικτιῶνος) ε'.

(φ. 224) Ἐγράφησαν αὐταὶ αἱ εὐχαὶ παρ' ἐμοῦ ἐλαχίστου Λεοντίου ἀρχιερέως / καὶ προέδρου Πρεσβῶν ἐν τῷ Τρυγοβύστῳ ἀχμῇ Σεπτεμβρίου ἰνδ(ικτιῶνος) ια.

"Ἄλλα σημειώματα: (φ. 1) Καὶ τότε Εὐθυμίου ἱερομονάχου Β[υζαντίου] (ἀρχ. 19ου αἰ.).

(φ. 219) ἔτος μ.Χ. 1607 ὑπάρχει τετράδια νζ' (προφανῶς ὁ γραφέας αὐτοῦ τοῦ σημειώματος ὑπολόγισε 4 φύλλα γιὰ κάθε τετράδιο).

(φ. 224) ,αωιδ' μαῖον ζ' / ἀγόρασα τότε τὸ βιβλίον παρὰ / τοῦ κ(υρί)ου κ(υρί)ου Παρθενίου Συναίτου / γρόσια τὸν ἀριθμὸν 100! / Κύριλλος ἀρχιμανδρίτης καὶ Πάριος. (Πίν. 13 καὶ 14).

5(45) Χαρτ. 19 × 13,7 φφ. 196

ἔτ. 1629

Νομοκάνων [τοῦ τύπου «πάνυ ὠφέλιμον»] σὲ 399 κεφάλαια.

Τίτλος (φ. 1): Συνοδικοὶ κανόνες τῶν ἁγίων ἀποστόλων.

φ. 1 Πίνακας τῶν περιεχομένων (περιέχονται οἱ τίτλοι 385 κεφαλαίων).

φ. 16 Προοίμιο. Ἀρχ. Ὁ δεχόμενος τοὺς λογισμοὺς τῶν ἀνθρώπων.

φ. 25 Συνοδικοὶ κανόνες καὶ τῶν ἁγίων ἀποστόλων καὶ τοῦ μεγάλου Βασιλείου. Κεφ. α' Ὁ χειροτονῶν παρ' ἐνορίαν σὺν τῷ χειροτονουμένῳ καθαιρεῖσθω, (φ. 190) κεφ. τζθ' [399] Περί πῶς γράφεται ἡ ὁμολογία εἰς διάκον ὅταν τὸν χειροτονῇ ὁ ἀρχιερέας.

φ. 191 Εὐχὴ ἥτις λέγεται ὑπ' ἀρχιερέως ἢ ιερέως πνευματικοῦ ἐπὶ τὸν μέλλοντα μεταλαβεῖν.

φ. 193 Τοῖς ἀπανταχοῦ εὕρισκομένοις ιερομονάχοις τε καὶ λαϊκοῖς. . . Θησαυρὸς κεκρυμμένος καὶ πηγὴ ἐσφραγισμένη, τίς ὠφέλεια ἐν ἀμφοτέροις.

φ. 196^v Περί πῶς δεῖ εὐρεῖν τὸ ἐωθινὸν καὶ τὸν ἥχον.

Ἡ γραφὴ εἶναι μετρίου μεγέθους, ἀνειμένη, μὲ πολλὰς βραχυγραφίας. Μελάνη μαύρη, ἐξίτηλη στὸ κείμενο καὶ κόκκινη στὰ ἀρχικά, στοὺς τίτλους τῶν κεφαλαίων καὶ στίς ἐνδείξεις τῶν πηγῶν τῶν ἀντίστοιχων κειμένων, οἱ ὁποῖες βρίσκονται στὴν ὠα τοῦ χφ., κάθετα πρὸς τὸ κείμενο. Ὁ ἀνορθόγραφος γραφέας τοῦ νομοκάνονα εἶναι ὁ ιερομόναχος Ἀρσένιος. Στάχωση νεώτερη, μὲ καφὲ δέρμα στὴ ράχη. Κατάσταση καλή.

Σημείωμα τοῦ γραφέα: (φ. 194^v) ἐγράφη τὸ παρὸν βιβλίον ἐπὶ χεῖρας τοῦ εὐτελοῦς καὶ ἀμαθὲ τοῦ ἐν ἱερῷ Ἀρσενίου ιερομονάχου ἐν ἔτει [. . .] ἀπο κτήσεως κόσμου ἀπὸ δὲ τῆς κατὰ σάρκα γενήσεως ἀρχθ^ω ἐν μηνὶ Ἰουνίῳ ἰβ ἡμέρα 5 τέλος καὶ τῷ θεῷ δόξα.

Ἄλλο σημεῖωμα (φ. 57^v) 1674 ἐν μηνὶ Ἀπρίλειος ἀπεθανε ὁ Μανόλης Γούναρι. (Πίν. 15).

6 (46) Χαρτ. 10 × 6,8 φφ. 76

16ος αἰ. κολοβὸ

1. (φ. 1) Ἱστορίαι καὶ σύγγραμμα τοῦ Συμεὼν μαγίστρου καὶ λογοθέτου περὶ τοῦ καλλίστου ναοῦ τῆς Θεοῦ Λόγου Σοφίας καὶ πῶς ἐτελειώθη. Ἀρχ. Ὁ μέγας Κωνσταντῖνος ἐβασίλευσε ἔτη τριάκοντα τρία, τὸ δὲ δωδέκατον τῆς βασιλείας αὐτοῦ ἔκτισε τὴν Κωνσταντινούπολιν καὶ τὴν μεγάλην τοῦ Θεοῦ ἐκκλησίαν δομοκίην. Τελ. ὁ ὁποῖος εἶναι τὴν σήμερον παλάτιον τοῦ σουλτὰν Μεχεμέτη ὁποῦ ἐπῆρε τὴν πόλιν. Στέκονται δὲ ὀλίγα ἀπὸ τὰ κτίσματα ὁποῦ ἔκτισεν ἡ βασίλισσα ἕως τῆς σήμερον ὅτι αὐτῷ πρόπει δόξα. . . ἀμήν.

2. Ἀσκητικὰς διηγήσεις. (φ. 47) Τῆς ὁσίας καὶ θεοφόρου μητρὸς ἡμῶν Ταϊσίας λόγος πάνυ ὠφέλιμος. Ἀρχ. Ἀδελφοὶ καὶ πατέρες γνήσιοι, βούλομαι ὑμῖν διηγῆσασθαι. Τελ. Μετὰ δὲ τὴν συμπλήρωσιν αὐτῆς, ἡγουν τῶν δεκαπέντε ἡμερῶν, τρισὶν ἡμέραις νοσήσασα ἐκνημήθη ἐν δόξῃ, μεθ' ἧς δώη ἡμῖν τῆς κληρονομίας εὐρεῖν. . . ἀμήν. (Πρβλ. BHG³ 1696). (φ. 56) Ἐλεγέ τις τῶν Θηβαίων γερόντων (F. N a u, *Histoires des solitaires Egyptiens*, *Revue de*

l'Orient Chrétien 13 (1908), σελ. 275 - 276). (φ. 39) Τοῦ αὐτοῦ κατ' ἐρώτησιν καὶ ἀπόκρισιν λόγος ἕτερος. Ἀρχ. *Ποίω δεσμῶ συνέχεται ἡ καρδιά τοῦ ἀνθρώπου μὴ τρέχειν εἰς τὰ κακά*; Τελ. *Πόσον βοηθοῦσιν εἰς τὸν ἀγῶνα τὰ φέροντα τὴν αἰσχύνην πράγματα*.

Ἡ γραφή εἶναι γωνιώδης, λειτουργική, ἐπιμελημένη, ἀπὸ ἐπιδέξιο ἀλλὰ ἀνορθόγραφο γραφέα. Συχνὴ χρῆση ἐρυθρογραφίας στὰ ἀρχικά καὶ στοὺς τίτλους. Μεράνη μαύρη ἐξίτηλη. Ἡ στάχωση εἶναι νεώτερη, μὲ δέμα στὴ ράχη καὶ ἡ κατάσταση τοῦ χφ. εἶναι καλή. Σημείωμα (φ. 30^v) *Νεοφίτος ἱερομόναχος*. (Πίν. 16).

7 (47) Χαρτ. 29,8 × 20,5 φφ. 87

19ος αἰ.

Βενιαμὶν τοῦ Λεσβίου Στοιχεῖα Μεταφυσικῆς.

(φ. 1) Στοιχεῖα μεταφυσικῆς τοῦ σοφωτάτου διδασκάλου κυρίου Βενιαμὶν τοῦ Λεσβίου (σέ 402 παραγράφους: ἔκδ. Στοιχεῖα Μεταφυσικῆς παρὰ Βενιαμὶν Λεσβίου. Ἐν Βιέννῃ τῆς Ἀουστρίας, ἐκ τῆς Τυπογραφίας τοῦ Ἰωάννου Σνεϊρερ, 1820: Γκλίνη - Μέζα, ἀρ. 1271).

Τὰ φφ. 36 - 37, ποὺ ἀντιστοιχοῦν στὶς παραγράφους 183 - 187, εἶναι ἄγραφα. Ἡ γραφή εἶναι ταχεία, ἀγροίκος καὶ δυσανάγνωστη. Ἡ μεράνη ἐξίτηλη, ἔχει βαθὺ καφὲ χροῶμα. Γραφέας εἶναι ὁ Ἰωάννης Κυδωνιεύς. Τὸ χφ. εἶναι σταχωμένο μὲ χαρτόνι βιβλιοδεσίας καὶ ἡ κατάστασή του εἶναι πολὺ καλή.

Σημείωμα τοῦ γραφέα: (φ. 86) *Τέλος τῆς Μεταφυσικῆς παρὰ Ἰωάννου Κυδωνιαίου*.

8 (48) Χαρτ. 19,5 × 15,3 φφ. 166

18ος αἰ.

Ἑρμηνεία σὲ ἀποστολικά ἀναγνώσματα (σὲ παράφραση).

(φ. 1). Ἑρμηνεία κατὰ ἐρώτησιν καὶ ἀπόκρισιν εἰς τοὺς ἀποστόλους ὅπου λέγονται εἰς τὴν ἐκκλησίαν κατὰ πᾶσαν Κυριακὴν καὶ κάθε ἄλλην ἑορτὴν ὅλου τοῦ χρόνου, ἐκ τῆς τοῦ Χρυσοστόμου Ἑρμηνείας κατ' ἐκλογὴν ἐκκλισθεῖσα διὰ τὸ εὐμνημόνευτον. Τῇ ἀγίᾳ καὶ μεγάλῃ Κυριακῇ τοῦ Πάσχα εἰς τὰς πράξεις τῶν ἀποστόλων. Ἀρχ. *Ποῖος εἶναι ὁ συγγραφεὺς τοῦ βιβλίου τῶν πράξεων τῶν ἀποστόλων*, (φ. 166^v) Τελ. *πολὺ περισσότερα θέλει μᾶς ἀγαπήσει καὶ θέλει μᾶς χαρίσει τὴν ἐπουράνιον του βασιλείαν. . . τοῦ τὰ πάντα εἰρηνοποιήσαντος ἀμὴν. Γένοιτο*.

Ἡ γραφή τοῦ χειρογράφου εἶναι ἐπιμελής, ταχεία, φιλολογική. Δὲν γίνεται χρῆση ἐρυθρογραφίας. Διατηρεῖται σὲ καλὴ κατάσταση καὶ εἶναι ἀστάχωτο.

Σημείωματα: (φ. 1) *Καὶ τότε Εὐθυμίου ἱερομονάχου Βυζ[αντίου]*. *Καὶ τότε τῆς ἐν Ὑδρᾷ Μονῆς τοῦ Π. Ἑλίου*.

9 (49) Χαρτ. 21 × 15,5 φφ. Z + 141 + γ έτ. 1803

Μαθηματάριο (με διάστιχη ψυχαγωγική έρμηνεία).

1. (φ. 1) [Ίσοκράτους, Πρὸς Δημόνικον]. (έκδ. Fr. Blass, Λιψία² 1913, τόμ. Β', σελ. 41).

2. (φ. 6^v) Τοῦ αὐτοῦ, Πρὸς Νικοκλέα περὶ βασιλείας. (δ.π., τόμ. Α', σελ. 13).

3. (φ. 23) Τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου ἀρχιεπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως λόγος περὶ προσευχῆς (Migne, PG 50, 775).

4. (φ. 34^v) Λουκιανοῦ Σαμοσατέως περὶ τοῦ ἐνυπνίου, ἥτοι βίος Λουκιανοῦ (έκδ. A. M. Harmon [Loeb] τόμ. 3, σελ. 214).

5. (φ. 47) Κανόνες διαφόρων ἐορτῶν. Ὁ κανὼν τοῦ τιμίου καὶ ζωοποιοῦ Σταυροῦ, φ. 55 κανὼν τῆς τοῦ Χριστοῦ γεννήσεως, φ. 69 κανὼν τῶν ἁγίων Θεοφανίων, φ. 83^v κανὼν τῆς Ὑπαπαντῆς, φ. 90 κανὼν τοῦ Εὐαγγελισμοῦ, φ. 98 κανὼν τῶν Βαΐων, φ. 105 κανὼν τῆς Μ. Δευτέρας, φ. 107^v κανὼν τῆς Μ. Τρίτης, φ. 108^v κανὼν τῆς Μ. Τετάρτης, φ. 111 κανὼν τῆς Μ. Πέμπτης, φ. 118^v κανὼν τῆς Μ. Παρασκευῆς, φ. 121^v κανὼν τοῦ Μ. Σαββάτου, φ. 130^v κανὼν τῆς Κυριακῆς τοῦ Πάσχα, φ. 135 κανὼν τῆς Πεντηκοστῆς.

Ὁ κώδικας εἶναι ἡμιτελής (ἐλλείπουν ἡ ψυχαγωγικὴ ἐρμηνεία ἀπὸ φ. 138^v κέ. καὶ τὰ περισσότερα ἀπὸ τὰ ἀρχικά). Λευκὰ φφ. 22^v, 44^v, 46^v, 68^v. Γραφὴ ταχεία, ἀγροῖκος, δυσανάγνωστη. Κατάσταση καλή. Τὸ χφ. εἶναι ἀστάχωτο.

Σημειώματα γραφέα: 1) (φ. 89^v) *Τέλος καὶ τοῦ παρόντος κανόνος ὑπ' ἐμοῦ τοῦ Νικολάου Βελισσαροπούλου ἡμέρα Πέμπτη τοῦ ἁγίου Μακαρίου τοῦ Αἰγυπτίου.*

2) (φ. 134) *1803 [1803] Φεβρουαρίου 24. Ἐτελεθὴ ὁ παρὼν κανόνας. Νικόλαος γέγραφα.*

Κτητορικὸ σημεῖωμα: (φ. Ζ^v) *Καὶ τότε Εὐθυμίου ἱερομονάχου Βυζ[αντίου].*

10 (50) Χαρτ. 23,2 × 16 σελ. λβ + 436 έτ. 1819

Κατηχήσεις Θεοδώρου Στουδίτου (σὲ παράφραση).

Τίτλος: (σ. α') Βιβλίον κατηχητικὸν τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Θεοδώρου τοῦ ὁμολογητοῦ καὶ Στουδίτου ἀνέκδοτον, ἐξηγηθὲν μὲν παρὰ τινος διδασκάλου ἀνωνύμου, ἐν τῷ ἁγίῳ ὄρει τοῦ Ἀθωνος. Νῦν δὲ μετεγράφη ὑπὸ τοῦ ἐν ἱερομονάχοις ἐλαχίστου Φιλοθέου, προτροπῇ τοῦ πνευματικοῦ πατρὸς καὶ καθηγουμένου ἡμῶν κυρίου Εὐθυμίου, πρὸς ὠφέλειαν τῶν ὑπ' αὐτὸν ἀδελφῶν, αἰθ (1819).

1. (σ. γ') Προεισαγωγικά. [Φιλοθέου ἱερομονάχου] Προοίμιον ἐγκωμιαστικὸν ἐν ᾧ καὶ μικρὸς ἔπαινος ἀπὸ ἰδιωτικῶν χειλέων προσφερόμενος τῷ μεγάλῳ πατρὶ ἡμῶν Θεοδώρῳ τῷ ὁμολογητῇ καὶ Στουδίτῃ. Ἀρχ. *Ἡ Παναγία Τριάς ὁ Θεὸς εἶναι ἓνα φῶς ἀπρόσιτον.* (σ. ιστ') Εὐχὴ πρὶν ἀπὸ τὴν ἀνάγνωσιν. Ἀρχ.

Κόριε Ἰησοῦ Χριστέ ὁ Θεὸς ἡμῶν ἄνοιξον τὰ ὄψα. (σ. ιζ') Πίνακας τῶν κατηχήσεων. (σ. κθ') Εἰς τὸν ἐν ἁγίοις πατέρα ἡμῶν Θεόδωρον τὸν Στουδίτην μεγαλυνάριον. (σ. λα') Θεοδώρου Στουδίτη ἐπίγραμμα. Εἰς ἀποτασσομένους (P. S p e c k, *Theodoros Studites, Iamben*, Βερολίνο 1968, σελ. 116). (σ. λβ') Διάφορα χωρία ἀπὸ τὴν Ἀγία Γραφή.

2. (σ. 1) Τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Θεοδώρου τοῦ ὁμολογητοῦ καὶ ἡγουμένου τῶν Στουδίων, κατηχήσεις πρὸς τοὺς ἑαυτοῦ μαθητὰς καὶ ὑποτασσομένους. Κατήχσεις α'. Εἰς τὴν Κυριακὴν τοῦ Θωμᾶ. "Ὅτι πρέπει νὰ διάγωμεν μὲ ἀγῶνα εἰς ὅλην μας τὴν ζωὴν. Ἀρχ. Ἀδελφοὶ καὶ πατέρες, ἐπειδὴ χάριτι Θεοῦ ἡξιώθημεν καὶ ἐορτάσαμεν τὸ ἅγιον Πάσχα. (σ. 379) Κατήχσεις οβ'. Τῷ Σαββάτῳ τοῦ δικαίου Λαζάρου. Περὶ μνήμης θανάτου καὶ ὅτι ἔλεγχος καὶ κατήγορος μᾶς γίνονται οἱ δαίμονες καὶ πρὸ τῆς ἐξόδου μας. Ἀρχ. Ἀδελφοὶ καὶ πατέρες, τί ἄλλο πρᾶγμα ἤθελε γένῃ τοσοῦτον καλὸν καὶ ὠφέλιμον.

3. (σ. 385) Μακαρίου τοῦ Αἰγυπτίου, ὅτι οἱ ἀδελφοὶ πρέπει μὲ ἀγάπην καὶ εἰρήνην νὰ εὐρίσκονται ἀναμεταξύ τους εἰς τὸ κοινόβιον. . . Ἀρχ. Ἀδελφοὶ καὶ πατέρες, διδάσκει μας ὁ μέγας Μακάριος καὶ λέγει ὅτι οἱ ἀδελφοὶ χρεωστοῦν μὲ ἀγάπην πολλὴν καὶ καθαρὰν νὰ συγκατοικοῦν (παράφραση τῆς Ὀμιλίας Γ' στὴν ἐκδοσὴ τῶν H. D ö r r i e s - E. K l o s t e r m a n n - M. K r o e g e r, *Die 50 geistlichen Homilien des Makarios*, Βερολίνο 1964, σελ. 20 κέ.).

4. (σ. 395) Τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Βασιλείου τοῦ Μεγάλου, ὅτι ὁ προσεστὼς ὅταν δὲν ἐλέγχει τοὺς ἁμαρτάνοντας ἔχει μεγάλην κόλασιν. . . Τῇ Τετάρτῃ τῆς Ἀναλήψεως. Ἀρχ. Ἀδελφοὶ καὶ πατέρες, μᾶς διδάσκει ὁ μέγας Βασίλειος εἰς τὰ Ἠθικά του, ὅτι ἐκεῖνος ὁποῦ ἐνεπιστεύθη φροντίδα.

5. (σ. 404) Τοῦ αὐτοῦ, ὅτι πρέπει νὰ φανερώνη ὁ μοναχὸς εἰς τὸν προσεστῶτα ὅλα τὰ ἀπόκρυφα τῆς καρδίας του. . . Τῇ Δευτέρᾳ μετὰ τὴν Πεντηκοστήν. Ἀρχ. Ἀδελφοὶ καὶ πατέρες, μᾶς διδάσκει ὁ Μ. Β. ὅτι ὁ ὑποτακτικὸς μοναχὸς ἂν θέλῃ νὰ λάβῃ προκοπὴν.

6. (σ. 408) Τοῦ αὐτοῦ, ἂν ἡ ἐγκράτεια εἶναι ἀναγκαία εἰς ἐκεῖνον ὁποῦ μέλλει νὰ ζῇ μὲ εὐσέβειαν. . . Ἀρχ. Ἀδελφοὶ καὶ πατέρες, ὁ Μ. Β. μᾶς ἀποκρίνεται λέγοντας ὅτι πὼς εἶναι ἀναγκαία ἡ ἐγκράτεια, φανερόν εἶναι.

7. (σ. 421) Ἀκολουθία τοῦ ὁσίου καὶ θεοφόρου πατρὸς ἡμῶν Θεοδοσίου τοῦ κοινοβιάρχου (συμπλήρωση τῆς ἀκολουθίας· περιέχονται τροπάρια τοῦ ὁρθρου, τῆς λιτῆς καὶ τοῦ ἑσπερινοῦ).

Ἡ σελιδιάρθρωση ἔγινε μὲ τὸ χέρι τοῦ γραφέα. Ἡ γραφὴ εἶναι ὀρθία, ἐπιμελημένη καὶ χωρὶς συντομογραφίες. Χρήση ἐρυθρογραφίας γίνεται στὰ ἀρχικὰ καὶ στοὺς τίτλους. Λευκὲς σελίδες: 417 - 420 καὶ 433 - 436. Στάχωση μὲ μαῦρο δέριμα σὲ χαρτόνι βιβλιοδεσίας. Κατάσταση ἄριστη. Γραφείας τοῦ χειρογράφου, ὅπως δηλώνεται ἡδὴ στὸν τίτλο (σ. α'), εἶναι ὁ ἱερομόναχος Φιλόθεος, ἕνας ἀπὸ τοὺς πρῶτους οἰκιστὲς τῆς μονῆς τοῦ Προφήτου Ἡλιοῦ καὶ μετέπειτα ἡγούμενος τῆς μονῆς Ζωοδόχου Πηγῆς Λογγοβάρεδας στὴν Πάρο

(Έμ. Σ α γ κ ρ ι ώ τ η, *Ίστορία τῆς ἐν Πάρω Ἱερᾶς μονῆς τῆς Ζωοδόχου Πηγῆς Λογοβοάρδας*, Πύργος 1926, σελ. 32 - 34). Τὸ ἴδιο ἔργο περιέχεται καὶ στὸ χφ. ἀρ. 10 τῆς Μονῆς Λογοβοάρδας (Ν. Α. Λ ι β α δ ά ρ α, *Κατάλογος χειρογράφων κωδίκων τῆς ἐν Πάρω Ἱ. Μ. τῆς Ζωοδόχου Πηγῆς «Λογοβοάρδας»*, ΔΙΕΕ 14 (1960), σελ. 375 - 376).

Σημειώματα: 1) (σ. α') *Καὶ τόδε Εὐθυμίου ἱερομονάχου Β(υζαντίου)*.

2) (σ. 423) *Σὲ ἐπικολλημένο τεμάχιο χαρτιοῦ: Ἐδέθη παρὰ Χατζι-Ἡσυχίου ἱερομ(ο-νάχου) καὶ βιβλιοδέτου 1878 Φ(εβρουαρίου) 28.*

3) (σ. 423) *Κάτω ἀπὸ τὸ ἐπικολλημένο χαρτί: Εἰς τοὺς 1841 Σεπτεμβρίου 15 ἐχειροτονήσαμεν τὸν μοναχὸν καὶ ἱεροδιάκονον Δωρόθεον πρεσβύτερον καὶ τὸν Γρηγόριον ἀπὸ μοναχὸν ἱεροδιάκονον. Εἰς τοὺς 1841 Σεπτεμβρίου 16 ἐχειροτονήσαμεν τὸν μοναχὸν καὶ ἱεροδιάκονον Γρηγόριον πρεσβύτερον καὶ τὸν Δωρόθεον ἀπὸ μοναχὸν ἱεροδιάκονον.*

4) (σ. 432) *Εἰς τοὺς αὐτῇ [1818] Ὀκτωβρίου ε' ἐχειροτονήσαμεν τὸν μοναχὸν καὶ ἱεροδιάκονον Θεοδόσιον πρεσβύτερον. Εἰς τοὺς αὐτῇ [1819] Μάϊον γ': ἐχειροτονήσαμεν τὸν μοναχὸν καὶ ἱεροδιάκονον Ἀρσένιον πρεσβύτερον καὶ τὸν Δωρόθεον ἀπὸ μοναχὸν ἱεροδιάκονον.*

11 (51) Χαρτ. 19 × 12 φφ. Δ' + σελ. 113

ἔτ. 1752

Ἐκλογὲς ψαλμῶν σὲ διάφορες ἐορτὰς (Πολυέλεοι).

φ. Γ' - Δ' Πίναξ τῆς Ἐκλογῆς. Σελ. 1 Δαβὶδ τοῦ βασιλέως μέλος. Ἀρχ. Μακάριος ἀνὴρ.

Δὲν ἀριθμοῦνται τετράδια. Σελιδαρίθμηση μεταγενέστερη. Γραφή ἐπιμελημένη, γωνιώδης, λειτουργική, δεξιοκλινής. Μεγάλη χρῆση ἐρυθρογραφίας στὰ ἀρχικὰ καὶ στοὺς τίτλους. Κατάσταση καλή. Στάχωση νεώτερη, ἡμιδερμάτινη.

Σημείωμα τοῦ γραφέα: (σ. 113) *Ἐν ἔτει αὐτῷ τῷ σωτηρίῳ*

Κτητορικὸ σημεῖωμα: (φ. Γ') *Καὶ τόδε Εὐθυμίου ἱερομονάχου Β(υζαντίου)*.

12 (52) Χαρτ. 28,5 × 19,5 σελ. β' + 131

19ος αἰ.

Ἀκολουθίες σὲ διάφορους ἀγίους.

1. (σ. 1) Ἀκολουθία τοῦ ἀγίου ἐνδόξου προφήτου Ἡλιοῦ τοῦ Θεσβίτου.

2. (σ. 29) Ἀκολουθία τοῦ ἐν ἀγίοις πατρὸς ἡμῶν Ἱεροθέου ἐπισκόπου Ἀθηναίων.

3. (σ. 55) Ἀκολουθία τῶν ὁσίων καὶ θεοφόρων πατέρων ἡμῶν Βαρσκανοφίου Ἰωάννου, Σερίδωνος, Δωροθέου καὶ Δοσιθέου.

4. (σ. 85) Ἀκολουθία τῶν ἐν ἀγίοις πατέρων ἡμῶν Ἐπιφανίου ἐπισκόπου Κύπρου καὶ Γερμανοῦ ἀρχιεπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως.

5. (σ. 107) Ἀκολουθία τῶν ἁγίων ἐνδόξων μαρτύρων Κάρπου καὶ Παπύλου.

6. (σ. 125) Τὰ ἐλλείποντα τροπάρια τοῦ ἀγίου Ἱεροθέου. Ἀντεγράφησαν ἐκ τῶν Μηναίων τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας. Ἐτυπώθησαν τὸ 1843.

Ἡ γραφή εἶναι ἐπιμελημένη, μετρίου μεγέθους, στρογγυλή, ὀρθία, χωρὶς συντομογραφίες. Περίτεχνα ἔγχρωμα ἐπίτιτλα καὶ ἀρχικά. Πρὶν ἀπὸ κάθε ἀκολουθία ὑπάρχουν ὁλοσέλιδες ἔγχρωμες μικρογραφίες ποὺ παριστάνουν τοὺς ὑμνολογούμενους ἁγίους. (σελ. β' τοῦ προφήτου Ἡλία, σελ. 28 τοῦ ἁγίου Ἱεροθέου ἐπισκόπου Ἀθηνῶν, σελ. 54 τῶν ἁγίων Βαρσανουφίου, Ἰωάννου, Σερίδωνος, Δωροθέου καὶ Δοσιθέου, σελ. 84 τοῦ ἁγίου Ἐπιφανίου Κύπρου, σελ. 106 τῶν μαρτύρων Κάρπου καὶ Παπύλου). Ἡ κατάσταση τοῦ χειρογράφου εἶναι ἄριστη. Στάχωση ἀπὸ κόκκινο δέσμα σὲ χαρτόνι βιβλιοδεσίας, μὲ ἔντυπες παραστάσεις, σὲ ἐγκόλπιο, τῆς Σταύρωσης στὴ μπροστινὴ ὄψη καὶ τῆς Ἀνάστασης στὴν πίσω.

13 (53) Χαρτ. 28,8 × 18 φφ. 58

ἔτ. 1819

Βίος Ἱεροθέου κτήτορος τῆς Μονῆς Προφήτου Ἡλιοῦ Ὑδρας.

φ. 1 Τίτλος: Βίος καὶ πολιτεία τοῦ μακαρίου πατρὸς ἡμῶν Ἱεροθέου τοῦ ἐν τῷ ἁγίωνύμῳ ὄρει τοῦ Ἀθω ἀσκήσαντος καὶ ἐν τῇ περιφύμῳ νήσῳ τῆς Ὑδρας σεβασμίως διασωθέντος ἐν ἔτει ,αωιγ', συγγραφεὶς παρὰ τῶν αὐτοῦ μαθητῶν καὶ τέκνων πνευματικῶν κατὰ τὴν αὐτοῦ μονὴν τὴν τιμωμένην εἰς τὸ ὄνομα τοῦ προφήτου Ἡλιοῦ. Ἀρχ. Ὁ ὑπεράνθρωπος καὶ ἐλεήμων Θεός, ὁ πάντοτε ἄνωθεν καὶ ἐξ ἀρχῆς πάντα πρὸς τὸ συμφέρον οἰκονομῶν τοῦ οἰκείου πλάσματος. Τελ. καὶ πάσῃ τῇ ἐπουρανίῳ στρατιᾷ τῶν νοερῶν δυνάμεων καὶ μετὰ τῶν ἀπαξαπάντων τῶν ἁγίων εἰς τοὺς ἀπεράντους αἰῶνας τῶν αἰώνων ἀμήν.

Ἡ γραφή εἶναι βιαστική, ὀρθία,γωνιώδης. Πολλὰ ὀρθογραφικὰ λάθη μὲ προσθήκες καὶ διορθώσεις λέξεων καὶ φράσεων στὸ κείμενο ἀπὸ τὸ χέρι τοῦ γραφέα καὶ ἄλλους μεταγενέστερους γραφεῖς. Ἡ κατάσταση τοῦ χειρογράφου εἶναι πολὺ καλὴ καὶ εἶναι σταχωμένο μὲ χαρτόνι βιβλιοδεσίας.

Σημείωμα τοῦ γραφέα: (φ. 58) Ὁ παρὼν βίος ἐτελειώθη ἔτος ,αωιθ. Φεβρουαρίου ζ' κατὰ τῷ Σάββατον τῶν ἐν ἀσκήσει λαμπάντων ἁγίων πατέρων ἡμῶν. Παρὰ τοῖς ἐν θεῶν πεφικμένῃς καὶ ταπεινῇς διάδοξ Ἐδθυμίου καὶ Φιλοθέου καὶ τοῖς λοιποῖς ἐν Χριστῷ ἀδελφότητος Κοσμᾶ, Θεοδοσίου, Δωροθέου, Σάββα, Ἰλαρίου, Γερασίμου, Δοσιθέου, Ἱεροθέου, Συμεὼν καὶ Γεδεών. Οὗτοι εἰσεῖν οἱ ἐξ Ἀγίου Ὄρους ἐλθόντες ἐνθάδε καὶ ἀνεγείραντες τὴν σεβασμίαν μονὴν ταύτην. Λόξα τῷ Θεῷ Ἀμήν.

14 (54) Χαρτ. 19,5 × 13,8 φφ. 118

19ος αἰ.

Μεταφυσικὴ Βαῦμάστερ.

φ. 2 Τὰ πρὸ τῆς μεταφυσικῆς εἰωθότα προλέγεσθαι, ἐνθα καὶ περὶ τῆς φύσεως. κεφ. Α'. Ἀρχ. Φιλοσοφία τὸ θεϊτάτον ἅμα καὶ κάλλιστον τοῖς ἀνθρώποις εἶναι μάθημα. φ. 117 κεφ. τιστ. Ἀρχ. Ἐξ ὧν περὶ Θεοῦ εὐρόηκαμεν ταῦτα ἀνατρέπει τὰ πορίσματα (Μετάφραση ἀπὸ τὰ λατινικὰ τῆς Μεταφυσικῆς τοῦ Φρειδ. Χρ. Baumeister ἀπὸ τὸν Δημήτριον Ν. Δάρβαρη. Βλ. Κ. Σάθλα, Νεοελληνικὴ Φιλολογία, σελ. 564 - 565).

Γραφή ἀγροῖκος, ταχεία. Ἡ κατάσταση τοῦ χειρογράφου εἶναι ἄριστη καὶ ἡ στάχωση ἡμιδερμάτινη.

Κτητορικὸ σημεῖωμα: φ. 1 *Καὶ τόδε Εὐθυμίου ἱερομονάχου Βυζ(αντίου).*

15 (55) 23 × 17,5 φφ. 53

19ος αἰ.

Κατάστιχο ἐσόδων καὶ ἐξόδων τῆς μονῆς Προφήτου Ἑλίου Ὑδρας.

φ. 1. Εἰς δόξαν Χριστοῦ † 1815 Μαρτίου 1. Κατάστιχον τοῦ ἐν Ὑδρᾷ νεοκτίστου μονυδρίου τοῦ Προφήτου Ἑλίου, τῶν κυριωτέρων ἐσόδων τε καὶ ἐξόδων εἰς τὰς οἰκοδομὰς καὶ κτήματα.

Τὸ κατάστιχο περιέχει ἐγγραφεὺς ἀπὸ 1 Μαρτίου 1815 ὡς τὸν Αὐγούστου τοῦ 1835. (φ. 1^ν - 2^ν): ἔσοδα 1815 - 1834· φ. 7^ν-ν: ἔσοδα 1834 - 1835· φ. 4 - 6^ν καὶ 8 - 14: ἔσοδα τῆς ἐκκλησίας 1815 - 1833· φ. 19 - 53: ἔσοδα τῆς μονῆς σὲ κτήρια καὶ κτήματα 1815 - 1835).

Τὸ χειρόγραφο, γραμμένον ἀπὸ διάφορους γραφεῖς, ἔχει πολλὰ λευκὰ φύλλα. Ἡ κατάστασή του εἶναι καλὴ καὶ ἡ στάχωση ἀπὸ δέρμα σὲ χαρτόνι βιβλιοδεσίας.

16 (56) Χαρτ. 33,4 × 23,8 σελ. 276

19ος αἰ.

Κώδιξ τῆς μονῆς Προφήτου Ἑλίου Ὑδρας 1838 - 1846.

1. (σ. 4 - 5) Ἀγία λείψανα, ἱερὰ χρυσᾶ καὶ ἀργυρᾶ σκεύη τῆς μονῆς.

2. (σ. 12 - 15, 26 - 44, 54 - 55, 59, 70 - 71, 76). Κτήματα ἀκίνητα τῆς Ἱερᾶς Μονῆς τοῦ Προφήτου Ἑλίου.

3. (σ. 146, 150, 154, 158, 162) Ἀπογραφὴ ζώων μονῆς (ἐτῶν 1838 - 1846)

4. (σ. 172) Μεταγραφὴ χρεῶν Ἱ. Μονῆς καὶ ἐξοφλήσεις τόκων.

5. (σ. 250 - 251) Τὸ προσωπικὸν τῶν εὐρεθέντων μοναχῶν (1838 - 1846).

6. (σ. 260) Περίληψις τῶν εὐρεθέντων ὑπηρετῶν ἐκάστου ἔτους (1838 - 1846).

7. (σ. 266) Τὸ προσωπικὸν τῶν κατὰ καιροὺς εἰσερχομένων ὑπηρετῶν (1838 - 1846).

Πολλὰ λευκὰ φύλλα. Τὸ χειρόγραφο, γραμμένον ἀπὸ διάφορους γραφεῖς, διατηρεῖται σὲ ἄριστη κατάσταση καὶ εἶναι σταχωμένο μὲ δέρμα.

Σημείωμα στὸ πρῶτο παράφυλλο: Τὸ παρὸν βιβλίον περιέχει σελίδας διακοσίας ἑβδομήκοντα ἕξ, ἥτοι ἀρ. 276 καὶ χρησιμεύει διὰ Μέγα Κώδικα τῆς ἐν Ὑδρᾷ μονῆς τοῦ Προφήτου Ἑλίου· 12 Αὐγούστου 1838. Ὁ ἡγούμενος· Εὐθύμιος ἱερομόναχος. Οἱ σύμβουλοι· Δωρόθεος ἱεροδιάκονος, Ἀγάθων μοναχός.

17 (57) Χαρτ. $35,2 \times 23,8$ φφ. 60 19ος αί.

Πρωτόκολλο ἀλληλογραφίας Ἱερᾶς Μονῆς Προφήτου Ἡλιοῦ Ὑδρας.

Περιλαμβάνει ἐγγραφές ἀπὸ 12 Αὐγούστου 1838 ὡς τὸ 1862.

Πολλὰ λευκὰ φύλλα. Γραφή διαφόρων γραφένων. Τὸ χειρόγραφο διατηρεῖται σὲ καλὴ κατάσταση καὶ εἶναι σταχωμένο μὲ δέρμα.

18 (58) Χαρτ. $30,8 \times 21,5$ φφ. 120 19ος αί.

Κτηματολόγιο τῆς Μονῆς Προφήτου Ἡλιοῦ Ὑδρας.

Καταγράφονται οἱ τίτλοι ἰδιοκτησίας ἀπὸ 12 Αὐγούστου 1838 ὡς τὸ 1846.

Πολλὰ φύλλα λευκὰ. Τὸ χειρόγραφο γραμμένο ἀπὸ διάφορους γραφεῖς διατηρεῖται σὲ ἄριστη κατάσταση.

ΜΟΝΗ ΑΓΙΑΣ ΤΡΙΑΔΟΣ

1. Χαρτ. $21,6 \times 15$ φφ. 135 19ος αί.

Εἰρμολόγιο.

φ. 1. Τὸ καλοφωνικὸν εἰρμολόγιον ἐν ᾧ περιέχονται πάντες οἱ μελοποιηθέντες καλοφωνικοὶ εἰρμοὶ εἰς τὰς παρελθούσας τρεῖς ἑκατονταετηρίδας. Ἐξηγηθέντες παρὰ τῶν μουσικοδιδασκάλων Γρηγορίου τοῦ Λαμπαδαρίου καὶ Χουρμουζίου, κατὰ τὴν παράδοσιν Πέτρου Λαμπαδαρίου καὶ Πέτρου τοῦ Βυζαντίου. Ἔτι δὲ κρατήματα κατὰ τοὺς ὀκτὼ ἤχους ἀνήκοντα ἐκάστω εἰρμῷ ἐν ᾧ δεῖ ψάλλεσθαι.

Γραφή ἐπιμελημένη, ταχεία, μὲ μεγάλη χρῆση ἐρυθρογραφίας. Ἡ κατάσταση τοῦ χειρογράφου εἶναι ἄριστη καὶ εἶναι σταχωμένο στὴ ράχη μὲ δέρμα.

2. Χαρτ. $20,5 \times 15$ φφ. Β + 181 ἔτ. 1830

1. (φ. 1) Συλλογὴ ἰδιομέλων καὶ ἀπολυτικίων καὶ ἄλλων τινῶν μελῶν τῶν δεσποτικῶν καὶ θεομητορικῶν ἑορτῶν τοῦ ὅλου ἑνιαυτοῦ, τοῦ τε Τριωδίου καὶ Πεντηκοσταρίου μελλισθέντων παρὰ Μανουὴλ πρωτοψάλτου, ὡς ψάλλονται ἐν τῇ τοῦ Χριστοῦ Μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ.

2. (φ. 127) Εἰρμολόγιον σὺν Θεῷ ἀγίῳ περιέχον τοὺς εἰρμούς τῶν θεομητορικῶν ἑορτῶν τοῦ ὅλου ἑνιαυτοῦ συντεθὲν δὲ παρὰ κυρ Πέτρου τοῦ Βυζαντίου.

3. (φ. 181) Ἀπὸ μεταγενέστερο γραφέα. Πολυχρονισμὸς μελοποιηθεὶς καὶ τονισθεὶς ὑπὸ Χαράλαμπος Φλωροπούλου (ἀναφέρονται τὰ ὀνόματα τῶν βασιλέων Γεωργίου τοῦ Α' καὶ Ὁλγας).

Ἡ γραφή τοῦ χειρογράφου εἶναι γρήγορη, ἀλλὰ ἐπιμελημένη, μὲ χρήση ἐρυθρογραφίας. Διατηρεῖται σὲ καλὴ κατάσταση καὶ εἶναι σταχωμένο μὲ δερμα ἐπάνω σὲ ξύλινες πινακίδες.

Σημειώματα τοῦ γραφέα: (φ. 126) *Τῇ 9 Δεκεμβρίου 1830 Ὑδρα.*

(φ. 180) *Ἐργὸν παρ' ἐμοῦ Μιχαὴλ Ἀντωνίου Κάλλου Ὑδρέου τῷ 1830 κατὰ μῆνα Δεκέμβριον.*

ΜΕΤΟΧΙ ΜΕΓΙΣΤΗΣ ΛΑΥΡΑΣ ΑΓΙΟΥ ΟΡΟΥΣ

1. Χαρτ. 33 × 22,5 φφ. 10

19ος αἰ.

Ἀκολουθία νεομάρτυρος Γεωργίου τοῦ Χίου.

φ. 1 Μηνὶ Νοεμβρίῳ κστ' μνήμην ἐπιτελοῦμεν τοῦ ἁγίου ἐνδόξου νεομάρτυρος Γεωργίου τοῦ Χίου τοῦ κατὰ τὸ ρωζ [1807] ἔτος ἀπὸ Χριστοῦ ἐν ταῖς Κυδωνίαις ἀθλήσαντος. φ. 6 - 8^ν Τὸ συναξάριο (BAG, σελ. 86).

Ἡ γραφή εἶναι ὀρθία, ἐπιμελημένη, χωρὶς χρήση συντομογραφιῶν. Ἐπίτιτλα ἐγχρωμα καὶ πλούσια ἐρυθρογραφία. Τὸ χειρόγραφο εἶναι ἀστάχωτο, ἀλλὰ διατηρεῖται σὲ καλὴ κατάσταση.

Σημείωμα σὲ δίστυλο: (φ. 5).

*Ἡ φυλλὰς αὕτη ἦν ὁρᾷ καλὴ μου ἀναγνώστα
ἐργάφη διὰ συνδρομῆς καὶ ἔξοδα κάμποσα
τοῦ χρηματίσαντος ἐδῶ περὶ τὰ ταξιδιώτου
προηγούμενου εὐλαβοῦς πάνν καὶ Λαυριώτου
ἐκείνου τοῦ γνωστοῦ ὑμῖν παπᾶ κὺρ Εὐθυμίου
χρόνους ὧδε διέτριψε, πνευματικοῦ Λεσβίου
παρ' οὗ καὶ ἀφιέρωνται εἰς τοῦτον τοῦ ὁσίου
θαυματουργοῦ πατρὸς ἡμῶν ναὸν Ἀθανασίου
ἐνδὸν κειμένου πόλεως τῆς περιφύμου Ὑδρας
εἰς δόξαν τοῦ Θεοῦ ἡμῶν ᾄμα καὶ σωτηρίας
τῶν ἀνυμνούντων εὐλαβῶς καὶ ἀναγινωσκόντων
ἔχουσι καὶ τὸν ἅγιον πάντοτε βοηθόν των.*

Γιὰ τὸν Εὐθύμιον Λαυριώτη βλ. Ἀ. Λιγνίου, *Ἱστορία τῆς Νήσου Ὑδρας*, τόμ. 1, Ἀθήνα 1946, σελ. 198. Τοῦ Ἰδίου, *Ἀρχεῖον τῆς Κοινότητος Ὑδρας*, τόμ. 14, σελ. 193 - 195.

2. Χαρτ. 33 × 22,5 φφ. 12

19ος αἰ.

Ἀκολουθία ἁγ. Ἀθανασίου τοῦ Ἀθωνίτη.

φ. 1 Μηνὶ Ἰουλίῳ ε' μνήμη τοῦ ὁσίου καὶ θεοφόρου πατρὸς ἡμῶν Ἀθανασίου τοῦ ἐν τῷ Ἀθῶ. Στὰ φφ. 6 - 11 οἱ κανόνες τῆς ἐορτῆς (πρβλ. Ἀθ. Κ -

μίνη, *Υμνογραφικά εις ὄσιν Ἀθανάσιον τὸν Ἀθωνίτην*, ΕΕΒΣ 32 (1963), σελ. 275 - 276 καὶ σελ. 302 - 303).

Ἡ γραφή ἴδια μὲ τοῦ χειρογράφου ἀρ. 1. Πλούσια ἐρυθρογραφία στὰ ἀρχικά καὶ τοὺς τίτλους. Διατηρεῖται σὲ καλὴ κατάσταση καὶ εἶναι ἀστάχωτο.

3. Χαρτ. $20,6 \times 13$ φφ. 40 18ος αἰ.

Ἀκολουθία ἀγιασμοῦ καὶ διάφορες εὐχές.

1. (φ. 1) Μικρὸς ἀγιασμὸς κατὰ τὴν τάξιν τοῦ Ἀγίου Ὁρους.
2. (φ. 9) Εὐχαὶ διαφόρων ἁγίων κατὰ νόσων βοῶν καὶ ἐτέρων φυτῶν καὶ ἀρούρων. φ. 9 Εὐχὴ τοῦ ἁγίου Μιχαὴλ Συνάδων εἰς τὴν πληγὴν τῶν ἀκρίδων. φ. 10 Εὐχὴ ἱκετήριος λεγομένη ἐπὶ πάσῃ πληγῇ. φ. 12^ν Εὐχὴ εἰς τὸ εὐλογῆσαι ποίμνην (G o a r, *Εὐχολόγιον*, 589) φ. 13. Εὐχὴ εἰς κῆπον, εἰς ἀμπελῶνας καὶ εἰς χωράφια (G o a r, *Εὐχολόγιον*, 554). φ. 13^ν Εὐχὴ λεγομένη ἐπὶ πᾶσαν ὁπώραν καὶ σταφυλὴν. φ. 14 Εὐχὴ ἱκετήριος λεγομένη εἰς τὰς ἀκάρπους ἐλαίας. φ. 15 Εὐχὴ τοῦ ἁγίου Μοδέστου εἰς πᾶσαν νόσον βοῶν καὶ παντὸς κτήνους. φ. 16 Εὐχὴ εἰς τὸ εὐλογῆσαι κάμινον (G o a r, *Εὐχολόγιον*, 571). φ. 16^ν Εὐχὴ ἐπὶ δυσκρασίας ἀέρων καὶ κλύδωνα θαλάσσης (G o a r, *Εὐχολόγιον*, 636 - 637).
3. (φ. 17) Ἐκλογαὶ ψαλλόμεναι μετὰ τὸν πολυέλαιον εἰς πάσας τὰς δεσποτικὰς ἑορτὰς καὶ τῶν ἁγίων.
4. (φ. 38) Εὐχὴ εἰς τὰ κουκούλια. Ἀρχ. *Βασιλεῦ ὕψιστε καὶ ἐπουράνιε Θεέ.*
5. (φ. 39) Εὐχὴ τοῦ Μιχαὴλ Συνάδων εἰς τὴν πληγὴν τῶν ἀκρίδων. Ἀρχ. *Σοὶ προσπίπτωμεν ἅγιε.*

Ἡ γραφή εἶναι πολὺ ἐπιμελημένη, ὀρθία, λειτουργικὴ. Γίνεται μεγάλη χρῆσις ἐρυθρογραφίας στὰ ἀρχικά καὶ στοὺς τίτλους. Ἡ κατάστασις τοῦ χειρογράφου εἶναι καλὴ καὶ εἶναι σταχυωμένο πρόσφατα μὲ δέρμα.

ΑΡΧΕΙΟ ΚΟΙΝΟΤΗΤΟΣ ΥΔΡΑΣ

1. Χαρτ. $23,5 \times 16$ φφ. 146 19ος αἰ.

Χρησμολόγιο-Βροντολόγιο.

φ. 1 Λόγος τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Μεθοδίου Πατάρων περὶ τῶν ἐσχάτων ἡμερῶν. Ἀρχ. *Κατὰ τὴν θεόλεκτον φωνὴν τοῦ εὐαγγελίου.*

φ. 4 Ὁπτασία Ἀγαθαγγέλου Ἱερωνύμου ἐπὶ τὰ ἔτη 1279 (Π. Δ. Στ ε φ α - ν ί τ ζ η Λ ε υ κ α δ ί ο υ, *Συλλογὴ διαφορῶν προρρήσεων*. . ., Ἀθήνα 1838, σελ. 143 - 199).

φ. 26 Χρησμός Ταρασίου πατρ. Κωνσταντινουπόλεως (χωρίς την εξέγηση· V. Benešević, *Catalogus codicum... qui in monasterio sanctae Catherinae in Monte Sina asservantur*, τόμ. I, σελ. 533 - 541).

φ. 27 Ὁραμα Ἡσαΐου τοῦ προφήτου. Ἀρχ. Ὁ ἀμπελὼν Κυρίου Σαβαὼθ οἶκος Ἰσραὴλ ἐστὶ.

φ. 29 Κατάλογος σουλτάνων.

φ. 30 Χρησμοὶ Λέοντος τοῦ Σοφοῦ καὶ εὐσεβοῦς βασιλέως Κωνσταντινουπόλεως περὶ ἐρημώσεως καὶ ἀναστάσεως αὐτῆς (Migne, PG 107, 1129).

φ. 40 Γράμματα ὁποῦ ἔγραψαν τινὲς ἅγιοι εἰς τοῦ Μεγάλου Κωνσταντίνου τὸν τάφον. Ἀρχ. Τῇ πρώτῃ τῆς ἰνδίκτου ἡ βασιλεία τοῦ Ἰσμαήλ.

φ. 42 Ἀρχὴ σὺν Θεῷ τοῦ παντοτινοῦ Καλανδαρίου καὶ ἄλλων τινῶν ὑποθέσεων (ἀπὸ τὸ ἔτος 1722 ὡς τὸ 2281).

φ. 57 Σφαίρα τῶν πλανητῶν.

φ. 78 Ἡρακλείου τοῦ σοφοῦ Βροντολόγιον καὶ Σεισμολόγιον τῶν ζωδίων ἐκ τῆς ἀποτελεσματικῆς ἀστροκινήσεως καὶ ἄλλα.

φ. 88 Περὶ γεννήσεως βρεφῶν εἰς τὰ δώδεκα ζώδια.

φ. 126 Περὶ ζωῆς καὶ θανάτου.

φ. 127 Πίναξ περιεχομένων.

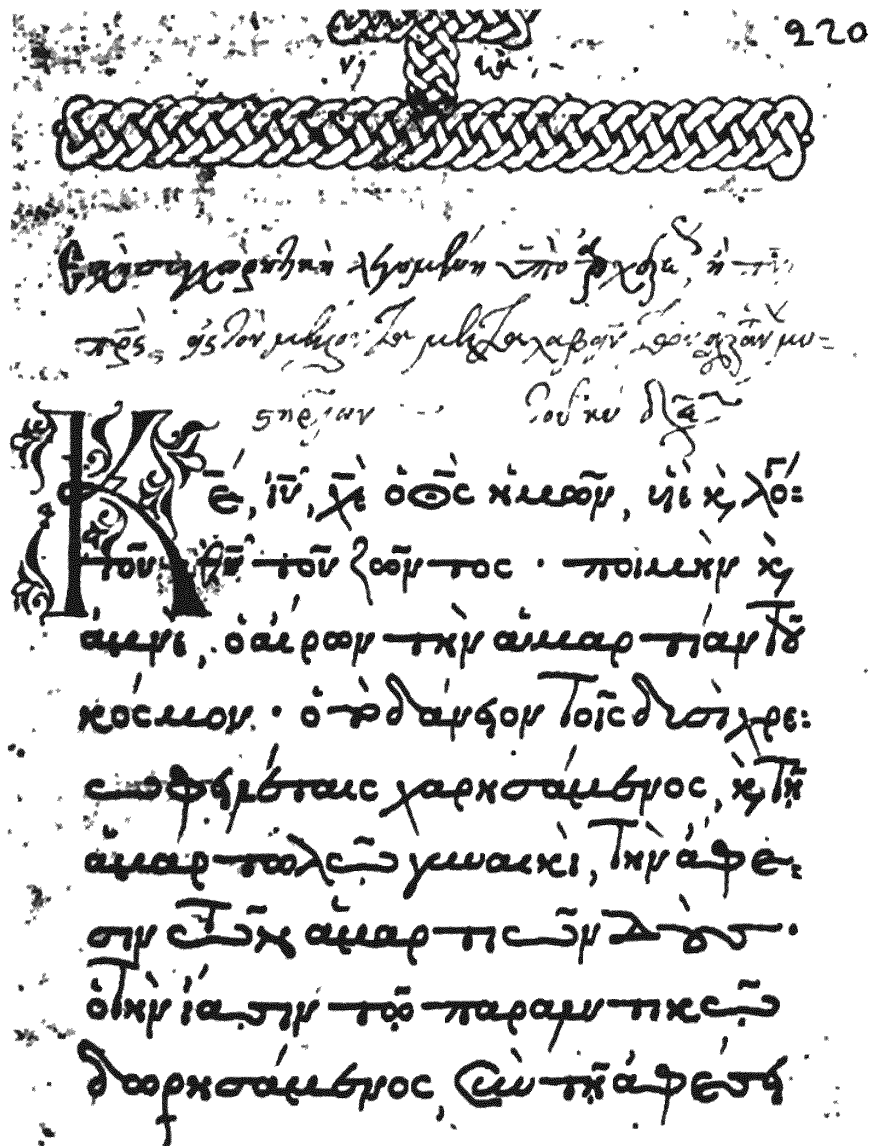
φ. 141 Διάλογος ἐν ᾧ εἰσάγεται ὁ ἁμαρτωλὸς τῇ Θεοτόκῳ Πορταϊτίσση διαλεγόμενος καὶ τυχεῖν σωτηρίας δεόμενος, κατ' ἀλφάβητον. Ἀρχ. Ἀνύμφευτε, Θεόνυμφε οὐρανοῦ γῆς Κυρία.

Ἡ γραφὴ εἶναι ἀγροῖκος καὶ δυσανάγνωστη, μὲ χρῆση ἐρυθρογραφίας. Ὁ γραφέας ἀνορθόγραφος. Τὸ χειρόγραφο κοσμεῖται μὲ ὀλοσέλιδες ἄτεχνες παραστάσεις ποὺ σχετίζονται μὲ τὸ περιεχόμενο τῶν κεφαλαίων τοῦ χρησμολογίου. Βρίσκεται σὲ καλὴ κατάστασις καὶ εἶναι ἀστάχωτο.

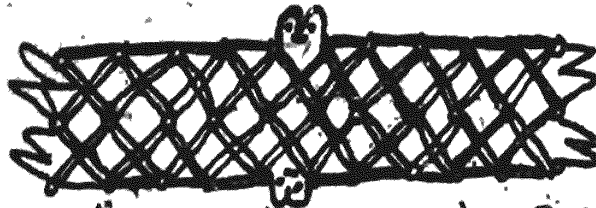
Κτητορικὸ σημεῖωμα: (φ. 146^v) Ἐτοῦτο τὸ παρὸν βιβλίον ὑπάρχει τοῦ Πέτρου Κ. Δ. Ἀνδρέα.

ΚΡΙΤΩΝ ΧΡΥΣΟΧΟΪΔΗΣ

$\frac{1}{\sqrt{2}}$ $\frac{1}{\sqrt{2}}$
 $\frac{1}{\sqrt{2}}$ $\frac{1}{\sqrt{2}}$
 $\frac{1}{\sqrt{2}}$ $\frac{1}{\sqrt{2}}$
 $\frac{1}{\sqrt{2}}$ $\frac{1}{\sqrt{2}}$

Μονὴ Προφήτου Ἑλίου Ὑδρας, χφ. 4(44) φ. 220.

⑤ Δε λόγιμος τοῖς λογισμοῖς τῶν αὐτῶν,
 ὁ φάλαγγις αὐτοῦ ποσὶ ἀγαθὸς τῶν αὐτῶν,
 καὶ ἐν τῇ ἐκείνῃ, ταπηνὸς καὶ ὑπερεταρῶν
 ἡρξάτο ὁ ἱσχυρὸς καὶ ἐκείνους κενύσας, φησὶν ὁ θεὸς
 ἄρ' ὅρα, δεόμιμος καὶ ἐκείνους τῶν αὐτῶν, ἵνα
 εὐσχηματῶν τὸν νόμον αὐτῶν, ἡς τὸ θεοῦ ὅσα
 εὐκαρῶς ἐκείνους τῶν αὐτῶν, περὶ αὐτῶν.
 ὁ φάλαγγις αὐτοῦ, νηστὴς ἐκείνους, ἡ δὲ ἐκείνους
 καὶ τῶν αὐτῶν ὁ νόμος αὐτῶν καὶ ὅσα οἱ θεοὶ καὶ ἄνθρωποι
 εὐκαρῶς ἐκείνους, ἵνα ἐκείνους τῶν αὐτῶν ἐκείνους
 τοῖς αὐτοῖς ὅσα ἡ δὲ πᾶσι ποιήσας. ἡ δὲ αὐτῶν ἀκρα
 τῶν καὶ φιλίᾳ τῶν αὐτῶν πᾶσι τοῖς ἐκείνους αὐτῶν τὴν
 ἐκείνους ἐκείνους. αὐτῶν καὶ τοῖς θεοῖς ἐκείνους
 αὐτῶν οἱ ἐκείνους ἐκείνους, ὅρα αὐτῶν αὐτῶν,
 ταῖς ἐκείνους, καὶ ἐκείνους ἐκείνους ἐκείνους
 ἐκείνους. ἡ δὲ ἐκείνους ἐκείνους ἐκείνους ἐκείνους

19
 καὶ ἐκείνου· περὶ
 δὲ νεφύου αὐτῆς παλιν
 εἰς οὐρανὸν ἦλθεν· καὶ ὁ
 χερὶ δέξαι· ὁ πατεὶς τῆς
 πρυτανείας· καὶ νεφύου
 ξιμασμένη· αὐτὴ τιμὴ
 μετὰ· αὐτὸς δὲ οὐ
 δαμάσκει· δαμά· ἐν σῶν
 ἰδὲ ὁ χερὶ αὐτῆς· αὐτὸς
 ὑδισχέως· ὅτι ἐχέρηται·
 ἀπὸ τῆς χερὶ αὐτῆς· αὐτὸς
 καὶ περὶ νεφύου· δ
 ἡ δὲ οὐρανὸς· ἐκείνου· δ

καὶ ἐκείνου· ὁ
 τῆς νεφύου· δὲ
 παρὶς· ὁ
 δαμά· καὶ
 παρὶς· ὁ
 πρυτανείας· καὶ
 νεφύου· τῆς
 ξιμασμένη· καὶ
 αὐτὴ τιμὴ·
 μετὰ· αὐτὸς
 δὲ οὐ· δαμά·
 ἐν σῶν· ἰδὲ
 ὁ χερὶ αὐτῆς·
 αὐτὸς· ὑδισ-
 χέως· ὅτι ἐ-
 χέρηται· ἀπὸ
 τῆς χερὶ αὐ-
 τῆς· αὐτὸς·
 καὶ περὶ νε-
 φύου· δ· ἡ δὲ
 οὐρανὸς· ἐ-
 κείνου· δ